

* درسنامه ۱: اسم تفضیل

۱- اسم تفضیل: اسمی است که برتری چیزی بر چیزی یا کسی بر کسی یا کسانی دیگر را می رساند. اسم تفضیل معادل صفت تفضیلی « تر » و صفت عالی « ترین » در فارسی می باشد و در عربی وزن مخصوصی دارد .

وزن اسم تفضیل وترجمه

اسم تفضیل برای مذکر بر وزن « أَفْعَل » و برای مؤنث بر وزن « فُعْلَى » می آید.

مثال: أَكْبَرُ: بزرگتر - بزرگترین (مؤنث: كُبْرَى) أَحْسَنُ: نیکوتر - نیکوترین (مؤنث: حُسْنَى)

نکات

- ۱- غالباً اسم تفضیل در دو مورد به صورت «ترین» ترجمه می شود. الف) مضاف واقع شود: أَعْقَلُ النَّاسِ: عاقل ترین مردم ب) بعدش حرف جرّ «فی» در جمله آورده شود. جَامِعُ عِلْمِ النَّاسِ أَعْلَمُ فِي النَّاسِ: جمع کننده ی علم مردم، داناترین میان مردم است.
 - ۲- اگر بعد از اسم تفضیل حرف جرّ «مِن» بیاید آن اسم تفضیل «تر» ترجمه می شود: سَعِيدٌ أَكْبَرُ مِنْ مَرْيَمَ: سعید از مریم بزرگتر است!
 - ۳- وزن « فُعْلَى » که مؤنث است کاربرد زیادی ندارد و در زبان عربی در بیشتر موارد هنگامی که صفت برای یک اسم مؤنث باشد، به صورت مؤنث به کار می رود. مثال: مَرَّةً أُخْرَى ، فَاطِمَةُ الْكُبْرَى
- *حتی برای برتری یک مؤنث از مؤنث دیگر از اسم تفضیل مذکر بر وزن « أَفْعَل » استفاده می کنیم.

مثال: حَمِيدَةٌ أَنْشَطُ مِنْ آيِلَارِ فِي الصَّفِّ: حمیده از آیلار در کلاس فعال تر است!

- ۴- در ریشه ی برخی کلمات دو حرف از یک جنس وجود دارد، در اسم تفضیل اینگونه کلمات دو حرف به صورت یک حرف تشدید دار نوشته می شود
- مثال: شَدَّدَ ← اسم تفضیل ← أَشَدُّ ← أَشَدُّ ← أَشَدُّ پس أَشَدُّ به معنای سخت تر و محکم تر اسم تفضیل است. برخی از این کلماتی که در کتابهای درسی بکار رفته اند ، عبارتند از :

أَقْلُّ: کمتر- کمترین / أَحَبُّ: محبوب تر - محبوب ترین / أَجَلُّ: با شکوه تر - با شکوه ترین / أَحَرُّ: گرمتر - گرمترین
أَضَلُّ: گمراه تر - گمراه ترین / أَهَمُّ: مهم تر - مهم ترین

۵- در اسم تفضیل برخی کلمات حرف آخر به صورت الف(ی) می آید. به مثال های زیر توجه کنید: (اسم های تفضیل مذکر و مؤنث)

أَوَّلُ ← أَوْلَى / دُنْيَا ← أَدْنَى / أَعْلَى ← عَلِيَا / آخِرَ ← أُخْرَى / أَعْلَى: گران تر - گران ترین / أَسْعَى: کوشاتر- کوشا ترین

۶- جمع مکسر اسم تفضیل بر وزن «أفعل» می آید ولی کاربردش کم است. مثال: أكبر ← أكابر / أفضل ← أفاضل

۷- رنگ ها در عربی برای مذکر بر وزن « أفعل » و برای مؤنث بر وزن « فعلاء » می آیند. دقت کنید که آن ها اسم تفضیل به شمار نمی روند، بلکه صفت هستند. مثال: أسود، سواد: سیاه / أحمر، حمراء: قرمز / أخضر، خضراء: سبز

الرَّجُلُ الْأَبْيَضُ: مرد سفید / الْوَرْدَةُ الْبَيْضَاءُ: گل سفید

**إِخْتَبِرْ نَفْسَكَ ۱: عَيْنِ إِسْمِ التَّفْضِيلِ مِنَ الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةِ وَ تَرْجِمَهُ.

۱- قَدْ يَكُونُ بَيْنَ النَّاسِ مَنْ هُوَ أَحْسَنُ مِنَّا! (..... :) (.....)

۲- عَلَيْنَا أَنْ لَا نَذْكَرَ عُيُوبَ الْآخِرِينَ! (..... :) (.....)

۳- كَانَ الْإِمَامُ عَلِيٌّ (ع) آيَةً لَنَا فِي الدُّنْيَا! (..... :) (.....)

**تست: عَيْنِ مَا لَيْسَ فِيهِ إِسْمُ التَّفْضِيلِ:

۱- فَعَلَيْنَا أَنْ نَبْتَدِعَ الْعُجْبَ وَ أَنْ لَا نَذْكَرَ عُيُوبَ الْآخِرِينَ بِالْإِشَارَةِ! ۲- قَدْ يَكُونُ بَيْنَ النَّاسِ مَنْ هُوَ أَحْسَنُ مِنَّا!

۳- تَنْصَحُنَا الْآيَةُ الْأُولَى وَ تَقُولُ: ((لَا تَعْيَبُوا غَيْرَكُمْ))! ۴- أَحْسِنِ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ الَّذِي أَنْفَقَ مَالَهُ فِي سَبِيلِهِ!

پاسخ تشریحی (گزینه ۴):

گزینه ۱: «أحسن» اسم تفضیل مذکر / گزینه ۲: «الآخرين» اسم تفضیل مذکر (آخر- أخرى) / گزینه ۳: اسم تفضیل مؤنث (أول- أولى) / گزینه ۴: «أحسن» فعل امر به معنی نیکی کن، «أنفق» فعل ماضی بر وزن افعال به معنی انفاق کرد.

درسنامه ۲: « خیر و شر »

معنای مصدری: خوبی (خوبی کردن)، بدی (بدی کردن)

« خیر و شر » به دو معنی به کار میروند

معنای اسم تفضیل: بهتر، بهترین - بدتر، بدترین

اگر بعد از خیر و شر حرف جر « من » بیاید و یا مضاف واقع شود معنای اسم تفضیل میدهد.

خیر و شر } + من ← تر: العِلْمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ: دانش از ثروت بهتر است!

+ اسم ← ترین: شَرُّ النَّاسِ ذُو جَهَنَّمَ: بدترین مردم (انسان) دو رو است!

نتیجه: اگر خیر و شر به همراه « من » بیاید « تر » و اگر به همراه « اسم » بیاید « ترین » ترجمه می شود.

** تست: عَيْنِ كَلِمَةٍ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ لَيْسَتْ بِهَ مَعْنَى اسْمِ التَّفْضِيلِ.

۱- تَفَكَّرَ سَاعَةً خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَبْعِينَ سَنَةً!

۲- شَرُّ النَّاسِ مَنْ لَا يَعْتَمِدُ الْأَمَانَةَ وَلَا يَجْتَنِبُ الْخِيَانَةَ!

۳- الْخَيْرُ فِي إِنْفَاقِ مَا عِنْدَكَ وَالشَّرُّ فِي مُخَالَفَتِهِ!

۴- مَنْ غَلَبَتْ شَهْوَتُهُ عَقْلَهُ فَهُوَ شَرٌّ مِنَ الْبَهَائِمِ!

پاسخ (گزینه ۳)

گزینه ۱: خیر با « من » همراه است به معنای « بهتراز » اسم تفضیل است / گزینه ۲: شر به « الناس » اضافه شده است پس چون مضاف واقع شده به معنای « بدترین مردم » و اسم تفضیل می باشد. / گزینه ۳: الخیر: خوبی، نه مضاف واقع شده و نه با « من » آمده است، علاوه بر آن «ال» نیز دارد پس اسم تفضیل نیست، / گزینه ۴: شر با « من » همراه است به معنای « بدتر از » اسم تفضیل است.

درسنامه ۳: اسم مکان

اسم مکان: اسمی است که به جا و محل و مکان دلالت میکند و سه وزن مشهور دارد:

۱- مَفْعَلٌ: مسجد، مَنْزِلٌ، مَشْرِقٌ ۲- مَفْعَلٌ: مَكْتَبٌ، مَطْبِخٌ، مَصْنَعٌ ۳- مَفْعَلَةٌ: مَدْرَسَةٌ، مَقْبَرَةٌ، مَزْرَعَةٌ

**إِخْتِيارِ نَفْسِكَ ۲: أَكْتُبُ خَمْسَةَ أَسْمَاءٍ لِلْمَكَانِ (از مثال های بالا نباشد)

۱- ۲- ۳- ۴- ۵-

**تست: عَيْنٌ مَا لَيْسَ فِيهِ إِسْمُ الْمَكَانِ:

۱) يَذْهَبُ الْمُشَاهِدُونَ إِلَى مَلْعَبٍ مَدِينَتِهِمْ آخِرَ الْأُسْبُوعِ!

۲) طُبِعَ هَذَا الْكِتَابُ فِي مَطْبَعَةِ عِرْفَانَ!

۳) الْمُكَيِّفُ أَحْسَنُ مِنَ الْمِرْوَحَةِ فِي الصَّيْفِ الْحَارِّ!

۴) الْمَطَامِعُ فِي بَلَدِنَا كَثِيرَةٌ جَدًّا!

پاسخ « گزینه ۳ »

گزینه ۱: مَلْعَبٌ: ورزشگاه ها، جمع «مَلْعَبٌ»: اسم مکان است.

گزینه ۲: مَطْبَعَةٌ: چاپخانه، اسم مکان بر وزن مَفْعَلَةٌ است.

گزینه ۳: الْمُكَيِّفُ: کولر، ساختار اسم فاعل از فعل كَيْفٌ-يُكَيِّفُ (وزن تَفْعِيل) است، الْمِرْوَحَةُ: بادبزن، هر دو وسیله انجام کار هستند و اسم مکان نمی باشند.

گزینه ۴: مَطَامِعٌ (جمع مَطْعَمَةٍ): محل غذا خوردن یا رستوران، اسم مکان است.